

Nr 637

1992

Prace naukowe **AE**

Akademii Ekonomicznej imienia Oskara Langego
we Wrocławiu

PL ISSN 0324-8445

6 1000 600

RACHUNKOWOŚĆ W WARUNKACH RYNKU KAPITAŁOWEGO

Materiały z Konferencji Międzynarodowej

RACH – 91

Wrocław, wrzesień 1991

WROCLAW 1992

Nr 637 PRACE NAUKOWE
1992 Akademii Ekonomicznej imienia Oskara Langego
we Wrocławiu

**RACHUNKOWOŚĆ W WARUNKACH RYNKU
KAPITAŁOWEGO**

Materiały z Konferencji Międzynarodowej
RACH – 91

Wrocław, wrzesień 1991

WROCLAW 1992

SPIS TRESCI

stęp	6
WYSTĄPIENIA INAUGURACYJNE	13
Stanisław Styś - Akademia Ekonomiczna im. Oskara Langego we Wrocławiu	15
Barbara Mróz - Urząd Wojewódzki we Wrocławiu	18
Henryk Serczyk - Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Urząd Okręgowy we Wrocławiu	20
Anna Zawadzka - Bank Polska Kasa Opieki SA	21
I. REFERATY SESJI PLENARNEJ.	23
Karel Haller: Wesentliche Unterschiede der Jahresabschluss- erstellung zwischen den USA und Deutschland	25
- Istotne różnice w rocznej sprawozdawczości bi- lansowej między USA i Niemcami	
- Основные отклонения годовой балансовой отчетнос- ти в США и Германии	
Wolfgang Laubach: Bedeutung des betrieblichen Rechnungswesens für die Beurteilung finanzieller Operationen	53
- Znaczenie rachunkowości dla oceny operacji finan- sowych	
- Значение бухгалтерского учета для оценки финансо- вых операций	
Patrik Neumann: Möglichkeiten und Notwendigkeit der Bildung von Rückstellungen im Jahresabschluss und ihre ertrags- und finanzwirtschaftlichen Implikationen.	69
- Możliwości i niezbędność tworzenia rezerw w bi- lansie rocznym oraz ich dochodowe i finansowe następstwa	
- Возможности и необходимости устанавливания резерв в годовом балансе и их доходовые и финансовые последствия	
Reiner Quick: Der Substanzwert nach Sieben - eine Alterna- tive zur Unternehmensbewertung?	89
- Wartość substancji według Siebena - alternatywa do wyceny przedsiębiorstwa?	
- Стоимость субстанции по Зибену - альтернатива для оценки предприятия	

ÓŁ REDAKCYJNY
RDASZ (przewodniczący)
SKA, Edward PIELICHATY

DR WYDAWNICTWA
ZIÓŁKOWSKA

do druku 20 X 1992

Wojewódzkiego we Wrocławiu

4-8445

ICZNEJ WE WROCLAWIU

ruk. 10,9. Papier offset., kl. III, 80 g.
wziewiu. Zam. 3/92

Zdzisław Fedak: O relacji rachunkowości w Polsce do standardów EWG.	101
III. GŁOSY W DYSKUSJI 107	
Dzień pierwszy: 23 września 1991.	109
Dzień drugi: 24 września 1991	113
Dzień trzeci: 25 września 1991.	126
IV. KOMUNIKATY. 143	
Vello Jarve: Nowe zasady rachunkowości w Republice Estonii .	145
- Neue Rechnungswesensprinzipien in Estland	
- Новые принципы бухгалтерского учета в Эстонской Республике	
Zbigniew Luty: Komentarz do zasad prowadzenia rachunkowości w Republice Estonii	151
- Komentar zu den Rechnungslegungen in Estland	
- Комментарь к принципам ведения бухгалтерского учета в Эстонской Республике	
Michał Łuczko: Ewidencja papierów wartościowych w przedsiębiorstwach Ukrainy	157
- Evidenz der Wertpapiere in ukrainischen Unternehmen	
- Учет ценных бумаг на предприятиях Украины	
Franciszek Skalniak: Rynek kapitałowy w Polsce przełomu lat 1990/1991	163
- Kapitalmarkt in Polen in den Jahren 1990/1991	
- Рынок капитала в Польше лет 1990/1991	
V. UCZESTNICZY MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI "RACH - 91" . . . 167	

Ins
Aka
we V

Fun
Biur

Urza

Banl

Odd
Banl

KPM
Wirt
Duc

KPM
Wirt
- Fr

Michał Luczko

Tarnopolski Instytut Gospodarki Narodowej

EWIDENCJA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH W PRZEDSIĘBIORSTWACH UKRAINY

W warunkach odradzającego się rynku kapitałowego liczne przedsiębiorstwa, w celu zwiększenia własnych możliwości finansowania rozwoju sfery działalności produkcyjnej i socjalnej, decydują się na emisję papierów wartościowych. Stwierdzają one zaangażowanie określonej kwoty środków pieniężnych w kapitał akcyjny spółki akcyjnej i dają prawo do otrzymywania części jej zysku w postaci dywidendy.

Zgodnie z obowiązującym prawem odzwierciedlaniu w rachunkowości przedsiębiorstw podlegają: emisja akcji, ich obrót i otrzymywanie na ich podstawie określonych części zysku.

Dopuszczona jest emisja akcji dwojakiego rodzaju:

- 1) akcje zespołów pracowniczych (akcje pracownicze),
- 2) akcje przedsiębiorstw.

Akcje pracownicze są akcjami imiennymi. Emituje się je w nominałach po 50, 100, 250 i 1000 rubli. Udostępnia się je tylko pracownikom przedsiębiorstwa - emitenta akcji. Nie podlegają one odsprzedaży, darowiźnie lub przekazaniu innym osobom. Jeśli właściciel akcji pracowniczych zmienia zakład pracy, to przedsiębiorstwo zwraca mu wartość akcji (odkupuje je) i wypłaca wynikające z nich dochody (dywidendę).

Akcje przedsiębiorstw emituje się w nominałach 10, 25, 50 i 100 tysięcy rubli. Mogą one być nabywane przez inne państwowe przedsiębiorstwa ze środków funduszu motywacji ekonomicznej, przez przedsiębiorstwa zaś spółdzielcze i organizacje społecznych nabywają je z wolnych środków pieniężnych. Akcje te

podlegają kupnu-sprzedaży według ich ceny nominalnej. Nabywac je mogą podmioty państwowe oraz osoby prywatne.

Tworzenie kapitału akcyjnego postępuje dość szybko na terytorium Ukrainy. W republice tej chętnie korzysta się z tej nowej formy finansowania działalności. Skalę tego zjawiska ilustrują dane w tab. 1.

Tabela 1

Wartość zarejestrowanych akcji w ZSRR i Ukrainie
według stanu na dzień 01 stycznia 1990
(w tys. rubli)

Lp.	Rodzaj akcji	Ukraina	ZSRR	Udział Ukrainy w ZSRR
1.	Pracownicze	76788	394138	19,5 %
2.	Przedsiębiorstw	35550	131190	27,0 %

Ewidencję księgową akcji nierozprowadzonych prowadzi się według ich wartości nominalnej na koncie pozabilansowym "004 - Druki scisłego zarachowania".

Fakt pozyskania środków w wyniku emisji i sprzedaży akcji ujmuje się w rachunkowości przedsiębiorstwa na nowo wprowadzonym koncie "95 - Inne pożyczki" oraz koncie "82 Wykorzystanie środków pożyczonych". Do konta "95 - Inne pożyczki" prowadzi się dwa konta analityczne:

1) "Środki pożyczone krótkoterminowe", 2) "Środki pożyczone długoterminowo", odpowiednio dla środków pozyskanych na okres do jednego roku lub dłuższy.

Ewidencję analityczną drugiego stopnia natomiast prowadzi się według:

- 1) rodzajów wyemitowanych papierów wartościowych,
- 2) dawców pożyczek,
- 3) terminów spłaty.

Pozyskanie środków z tytułu emisji akcji pracowniczych lub akcji przedsiębiorstw ewidencjonuje się w ciężar kont środków pieniężnych lub rozrachunków z tytułu wynagrodzeń. Zapisów tych

dokonyj
Równole
środków
motywac
Wyk
kontak
uznać
towarzy
konto
wymagar
zysku",
konto
jest te
pożycze
Do
dzono
analit
papier
Nabyte
koresp
Rachun
płatnic
księgow
(obciąż
(uznani
W
(akcje
wartość
odzwier
lokaty
pozyska
kontak
charakt
wartość
- Fund

inalnej. Nabywać

dość szybko na
rzysta się z tej
tego zjawiska

Tabela 1

Ukrainie

1990

Udział Ukrainy w ZSRR
19,5 %
27,0 %

h prowadzi się
ansowym "004 -

sprzedaży akcji
nowo wprowadzo-
2 Wykorzystanie
czki" prowadzi

rodki pożyczone
anych na okres

miast prowadzi

rych,

owniczych lub

kont środków

. Zapisów tych

dokonywa się w korespondencji z kontem "95 - Inne pożyczki". Równolegle wymagany jest zapis na kontach: "82 - Wykorzystanie środków pożyczonych" - obciążenie konta i "87 - Fundusz motywacji ekonomicznej" - uznanie.

Wykup wypuszczonych akcji powoduje następujące zapisy na kontach: Obciążyć należy konto "95 - Pozostałe pożyczki" oraz uznać konta środków pieniężnych. Gdy jednak wykupowi nie towarzyszy natychmiastowe rozliczenie finansowe uznaje się konto "73 - Pozostałe rozrachunki z pracownikami". Równolegle wymagany jest zapis obciążający konto "81 - Wykorzystanie zysku", gdy wykup sfinansowany został wypracowanym zyskiem lub konto "87 - Fundusz motywacji ekonomicznej", gdy jego źródłem jest ten fundusz oraz uznający konto "82 - Wykorzystanie środków pożyczonych".

Do ewidencji akcji nabytych przez przedsiębiorstwa wprowadzono konto "58 - Długoterminowe lokaty finansowe". Ewidencję analityczną do tego konta prowadzi się według rodzajów nabytych papierów wartościowych oraz podmiotów, które je wyemitowały. Nabyte akcje ujmuje się na nim według ich wartości nominalnej w korespondencji z kontem "51 - Rachunek rozliczeniowy" lub "52 - Rachunek walutowy" w zależności od tego jakich środków płatniczych użyto do zakupu akcji. Zapisowi temu towarzyszy księgowanie równoległe na kontach "81 - Wykorzystanie zysku" (obciążenie) oraz "88 - Fundusze specjalnego przeznaczenia" (uznanie).

W przypadkach, gdy w zamian za nabyte papiery wartościowe (akcje) przedsiębiorstwo wnosi składniki rzeczowe lub inne wartości do majątku emitenta, wówczas w swojej rachunkowości odzwierciedla to na stronie winien konta "58 - Długoterminowe lokaty finansowe" oraz stronie ma konta środków, za które pozyskano prawo do akcji. Towarzyszy temu równoległy zapis na kontach funduszy przedsiębiorstwa, wyrażający zmianę ich charakteru w wysokości wartości zaangażowanych w papiery wartościowe. Wymagane jest wykazanie zmniejszenia na koncie "85 - Fundusz statutowy" oraz zwiększenia na koncie "88 - Fundusze

specjalnego przeznaczenia". Środki pieniężne wyłożone przez przedsiębiorstwo na opłacenie nabytych papierów wartościowych do momentu otrzymania tych walorów ujmuje się w osobnych pozycjach na koncie "58 - Długoterminowe lokaty finansowe".

Przy wykupie przez emitenta lub przy odsprzedaży papierów wartościowych otrzymane przez przedsiębiorstwo środki zalicza się do środków pozostających w dyspozycji kolektywów pracujących. W ewidencji księgowej operacjom takim powinny towarzyszyć następujące zapisy:

a) winien rachunki bankowe (konta: "51 - Rachunek rozliczeniowy" lub "52 - Rachunek walutowy") za otrzymane środki pieniężne; ma konto "58 - Długoterminowe lokaty finansowe" - za odblokowaną lokatę;

b) winien konto "88 - Fundusze specjalnego przeznaczenia" i ma konto "87 - Fundusz motywacji ekonomicznej".

Naliczenie dywidend od akcji pracowniczych lub odsetek od obligacji należne do wypłacenia osobom fizycznym ujmuje się na stronie winien konta "87 - Fundusz motywacji ekonomicznej" i na stronie ma konta "70 - Rozliczenia z tytułu wynagrodzeń" lub konta "76 - Rozliczenia z różnymi wierzycielami i dłużnikami".

Otrzymywane dywidendy od akcji przedsiębiorstw oraz odsetki od obligacji przedsiębiorstw ujmuje się na koncie "80 - Zyski i straty" w korespondencji z kontem "51 - Rachunek rozliczeniowy" i wykazuje w sprawozdawczości finansowej z wyników, jako szczególne pozycje sprawozdawcze.

Jeżeli posiadaczowi akcji pracowniczych udostępnia się dodatkowe akcje w zamian za przysługującą mu dywidendę od już posiadanych akcji, to fakt ten znajduje w ewidencji następujące odzwierciedlenie:

a) winien konto "87 - Fundusz motywacji ekonomicznej",

b) ma konto "73 - Pozostałe rozrachunki z pracownikami".

Należności od kontrahentów zabezpieczone przyjętymi weksłami ujmuje się na koncie "59 - Weksle otrzymane". Ewidencję szczegółową do tego konta prowadzi się według poszczególnych weksli. Kwoty ujęte na koncie "59 - Weksle

otrzymane" są
weksli, czyni
środków pienię
Zobowiązania
koncie "66 -
konta jest
weksli. Przy
na koncie "66
ma konta "60
zagwarantowan
wystawione" or
Opisany
swoiste now
Zasygnalizowan
doświadczeń
gospodarczego

wyłożone przez
wartościowych
się w osobnych
finansowe".
medaży papierów
środki zalicza
cji kolektywów
takim powinny
chunek rozlicze-
rzymane środki
finansowe" - za
przeznaczenia" i
lub odsetek od
ujmuje się na
onomicznej " i
ynagrodzeń" lub
i dłużnikami".
tw oraz odsetki
e "80 - Zyski i
rozliczeniowy"
wyników, jako
dostępna się
widendę od już
cji następujące
micznej",
acownikami".
e przyjętymi
e otrzymane".
i się według
"59 - Weksle

otrzymane" spisuje się w miarę jak następuje wykupywanie weksli, czyni się to oczywiście w korespondencji z kontami środków pieniężnych.

Zobowiązania wekslowe wobec dostawców ewidencjonuje się na koncie "66 - Weksle wystawione". Ewidencja analityczna do tego konta jest prowadzona według poszczególnych wystawionych weksli. Przy wydaniu wierzycielowi weksla dokonuje się zapisu na koncie "66 - Weksle wystawione" w korespondencji ze stroną ma konta "60 - Rozrachunki z dostawcami". Spłata zobowiązania zagwarantowanego wekslem wymaga zapisu na koncie "66 - Weksle wystawione" oraz odpowiednim koncie środków pieniężnych.

Opisany wycinek funkcjonowania rachunkowości stanowi swoiste novum w praktyce przedsiębiorstw Ukrainy. Zasygnalizowane rozwiązania nie są może nowatorskie na tle doświadczeń innych krajów, jednak obecny system prawa gospodarczego nie pozwala jeszcze na inne, bardziej dojrzałe.

Tłumaczenie: Andrzej Kardasz